

Pridplata na cijlu god 3 for., na pol god 1 for. 50 nov., na četvert. 75 nov.
Za Srbiju 80, 1/3, 7 1/3 Groša. Izlazi svake Nedjelje jedanput.

Pisna svakovrsna predmeta molimo na uredništvo uputiti.
Neprijetima neprimamo.

God. II. U Kalachi

U Četvrtak 23. Veljače 1871.

Broj 8.

Našim poštovanim Predplatnicima.

Premda se sbog nkih neukih rukuh — uz najbolju uredničku volju u nikoje naslove nered uvukao, i zato može biti : da se Novine i takima odpravljaju, koji su već odustali, a takima ne šalju — koji su se predbrojili uljudnojih dakle molimo : da se ni oni ni ovi uvriedjenim ne nalaze već blagoizvole oni poslanske natrag uputiti, a ovi nežale trudu falingu Uredništvu izjaviti.

Urednik.

Što je pravo i Bogu je drago.

Bijasmu dosada niemi al pozorni gledaoci borbe, koja je medj jednokrvnom braćom našom Bunjevačkom nastala, i nastat morala od dana njihova prenuća iz dojakošnjeg mrtvila, to jest, od kako su braća naša javnim svojim glasilom stala u red ostalih prosvietljenih narodah, ter počela kršiti težke verige, koje su Bunjevački rod naš tako dugo u crno robstvo duševne zapuštenosti, sapinjale. Mi smo ne samo slutili, nego upravo predvidili tu borbu, jer je svakomu djelovanju prirodjeno pravilo : Actio parit reactionem. Po tomu nije još ni jedno veliko i plemenito djelo započeto i izvedeno bilo bez odpora i smetanja. — Na Isukrsta navalili židovi, na apoštale i židovi i pogani i sva reactija cielog svijeta. Ni svetom Stjepanu prvovjenčanom kralju Ugarskom ne bijaše dato, lakom rukom porušiti kumire, i na nji-

hovo mjesto postaviti častni krst. Kupa i drugi boljari pobrinuše se za reactiju.

Vatra je to, u kojoj se zlato kuša. Nužni je to process vrienja, da se smet od čistine razluči i vino razbistri.

Nu kolikogod smo slutili i znali za razvoj prirodjene te borbe, nismo ipak mislili da će se izoštriti do izrazah, kakove u „javnom listu iz Zombora“ čitamo, gdje medju ostalim i ovo stoji : „sovimi riečmi se ljute zomborski bunjevci, i odbacuju duh u listu vašem vladajućim, i s njim i list.“

Na ove zamašne al strastvene rieči odgovorio je prečastni g. urednik tolikom odvažnošću i tolikim dostojanstvom, da mu se začarani duboko pokloniti moramo ; uvjeravajuć ga, da, ako bi se i na njemu izpunila stara latinska rieč : „Nemo propheta in patria“ ili ona naša : „Pravo reci gledaj te uteci“ ima još muževah, koji žarku i čistu ljubav njegovu prema duševno i stvarno postradalom rodu, njegovu bezprimierno požrtvovanje ocieniti znadu, pak će i ovaj naš trud njegov i napore blagoslovi.

Medju to, jer smo u Slavoniji čitajuće občinstvo Bunjevačkih Novinah, molimo da se i nami dopusti barem o priepornom duhu Bunjevačkog glasila koju prosboriti, pripravnim budućim, osobno svoje mnjenje pravednom i nepogriješivom sudu javnog mnjenja podvrći.

Naša je misao, da se duh ma kojih novinah imade ravnati poleg cilja njim iztaknuta.

Cilj Bunj. i Šok. novinah kako ga mi shvaćamo jest : prosvjeta Bunjevačkog i Šokačkog naroda, a potom njegovo svestrano blagostanje. Prema ovom cilju mora biti i duh istih novinah A da bi duh B. i Š. novinah dosada tomu cilju, naime prosvjeti naroda i njegovu blagostanju protivan bio, to nitko živ, niti na najoštriji sitnozor iz njih izčitati nije kadar.

Nami se čini, da se B. i Š. novine na tri strane diele; na političku, poučnu, i zabavnu.

Protiva zabavnom dielu sastojećem se većinom u pjesamah; to jest, protiva pjesničtvu ne vjerujemo da bi tko mogao iznimku imati radi tudjega duha. Ta pjesničtvo je najljepši božji dar, u pjesničtvu se najbolje izražava prirodjena i prvobitna ona sloboda koju je Bog čovjeku još bezgrišnom podielio bio. Pjesnik se poput čavrtajuće ševe uzdigne na krilih šarene mečte svoje, te pjeva titrajućim glasom pjesme Bogu, ili čovjeku ili prirodi. Pustimo ga pjevati makar o istom Džingiskhanu. Prosvjeta kroz to ništa ne gubi. Ta Gundulić je spjevao „Osmana“ Dante „Svoj pakao“, Csokonay vítěz Mihály puno koje kakovih i neizrecivih stvarih, — pak su im imena zlatnim slovi upisana u književnoj poviesti Pustimo pjesnike pjevati, podajmo im licentiju poeticu, ne bit nas tužne, pjesma njihova razveselila.

U poučnom dielu B. i Š. novinah, niti najernija zloba nemože štogod o „tudjem duhu“ opaziti. Ostavit će mo indi poučni diel u miru.

Nego sad dolazi čvor, kog je teško doduše razriješiti, al čemu ipak nije od potrebe macedonske ruke velikog Aleksandra, nego samo pol mjerice uvidjavnosti a puna mjera pravdnosti i ljubavi.

Razumievamo politički diel B. i Š. novinah, jer nam se čini, da se jedino ovog diela tiče pitanje cijenjenog g. Ive Palića : „Od kuda je duh tudji, i što hoće?“

Iskreno budi rečeno, mi niti u istom političkom dielu B. i Š. novinah nismo mogli ma baš ni mrvice tudjega duha opaziti. Bog i duša, govorilo se tuj nješta o Slavjanstvu; reklo se da smo mi svi jedne majke sinovi, imajući pravo na život, jer nas je Bog na život stvorio; pisalo se, da mi Slavjani ako nećemo propasti jedan drugog podupirati imademo; jer ako svoj svomu neće, od tudjinca slaba hasna; spomenio se nekako i Jelačić Pa jeli to taj tudji duh?! Molimo prosudi svak razborit pa reci : da li je to bratoubojstvo, da li smrtni grijah da li je tim pobratimstvo magjarsko i državno p. . . . svetog Stjepana povriedjeno?! zar da tim, kad Bunjevačko kaže da je Slavjan, i da ostale slavjane za rođene braću svoju priznaje?! Hej! dakako da je to tudji duh u srcu onih, u kojih je narodni ponos bunjevački utruo, koji se neznaju i nećeju slavne prošlosti rodjenih svojih djedovah sjećati, nego radije glodju na tudjih okostnicah. Zar si brate uvriedio tim Magjara, ako mu narodnim ponosom rekneš : ja sam Bunjevac, ja sam Slavjan?! Ta tko se svo-

jim ne ponosi nego pod tudje uvlači, tog će svaki i magjar, kao podla stvora, kao gamzećeg crva pogaziti i prezirati; a rodoljuba iskrenog svagdje čast i poštenje ide Svaki narod imade svoju prošlost, svoje tradicije, svoje svetinje, svoju historiju, daklem i Bunjevci. Kaži narodu slavnu prošlost njegovu, i osviesti ga da se s ponosom sjeća svojih djedovah, i učinio si mu najveću uslugu, probudio si ga da ugleda sjajni obzor od kud mu izlazi sunce prosvjete i bolje budućnosti.

Svaki se narod samo i jedino u duhu narodnom može prosvietiti i na obraziti.

Tko bi Bunjevca osviesiti, naobraziti i prosvietiti htjeo u tudjem jeziku i duhu a ne u onom duhu njegova naroda, u duhu njegovih djedovah, taj je promašio svoj cilj i radi u tutanj; taj je uveo u Bunjevačke novine tudji duh.

Dosad smo u tudjem duhu bili naobražavani, pak kud smo dospjeli? Nećemo li, gledajuć svoju golotinju i otrcane dronjke duševnog siromaštva svoga uzdahnuti :
Bili smo već Talijani Dosta dugo robovasmo
Galli Turci i Germani Za tudje se salo klasmo
Svagdje muž, motika, torba Pa što bjaše naša plaća?
I čorbine čorbe čorba. Neg haljina svagda kraća!

A što će Jelačić u Bunjevačkih novinah? . . . Lahka mu zemljica!

Na bielom listu magjarske povjestnice neima ernije točke od turbana i konjskog repa, od invasije divljih Turakah i njihova tristaljetna gospodstva, pod kojim je i korvinova biblioteka, ponos magjarah, postradala Neka dalje govori Mohač. A pak rada? Gospodara sjajne porte od Stambola, padišaha tih Turakah, velikim slavjem dočekaše u Pešti, vriemena se mienjaju!

Nijeli moguće, da se magjari sa Slavjanstvom na grobu Jelačićevu izmire i zagrlje?!

Ne miešajmo se u poslove providnosti božje.

Nego koji sborom koji tvorom, koji plugom koji perom, hajd svaki na posao, i radi, radi, i opet radi. Više imade putevah, al cilj je jedan, a to : prosvjeta, blagostanje i slava naroda našeg.

U težkom poslu tom neka nas kriepi i hrabri misao :

Svi smo mi ogranci velikog stabla Slavjanskog, jedne gore list!

Cienimo i štujmo tudje, al svoje svrhu svega ljubimo!

Geslo je naše : Što je pravo i Bogu je drago!

A. M. Iločanin.

DOMACI POSLOVI.

O ČEM SE BAVE NA UGARSKOM SABORU?

Neprikidno pritresaju stavke troškownika 1871. godine, svaki čas zapinjaju poslanici o tom što nevide da je magjarski jezik u svom prostoru kao ravnateljiski uveden to su na oči bacali g. ministaru komunikatija

— navlastito da se pošтари još i nimačkim jezikom poslužavaju, na što je g. Slavya odvratio: da je potriebno i na zakon narodnosti pak i na odpravljanje poštarski poslova pažor imati, obadvoje iziskuju da se i drugi jezici upotripljavaju. Kod troškovnika pravosudja, na prikore odgovorio je g. ministar silni osnovi pravosudski koji pritresanje čekaju.

Ipak kad su došli onoj točki — gdje ministar za pripravu građanska i kaznena zakonika ište 50,000 fr. na novo su počeli drmati na temelju položaja g. Hrvatha još i oni okoreni od udružne stranke koji su po usti g. Pulszkye na ministara potvorili — da na rovaš veleposednikah — žitelje nastoji bogatit al su se ožegli, jel tu je posli Deakova govora sva desna uz ministara se naredjala, i veći na odljučila: da se na pripravu zakonika za tečeću godinu to 50,000 fr. svem ministarstvu odobri — i to pod ruku predsjedništva stavi.

KUĆNI POSLOVI.

DOPIS.

Sa Šumbrega na sviećnicu 1871. U našoj okolici događa se više žalostnih novostih.

Poznano će Vam biti, da uokolna mohačka sela, neimajuća vlastitih i bližnjih šumah, kupuju skupa drva u šumi sečujskoj, vemendskoj i sabarskoj. Oko svih svetih na javnoj dražbi uzima bogatiji i siromašniji stojeće i ležeće hrastje od spalije za ogriev, po mogućnosti. Poslje tri kralja dovaža svaki svoja usječena drva iz tih lugovah po saniku kući, 12. siečnja podrani više Šumberžanah, da dovezu doma drvah iz šume sabarske. Srbli i Švabe bez razlike podsiecaju i toware drvetje na saone i žure se do mraka da stignu u selo.

U toj sabarskoj šumi jedan hrast podrezivali testerom Švabe, a podsiecali sikirami drugi Srbli. Kad već švabsko drvo mah da nepalo, opomenu Švabe Srblije da bježe; jer će ono pasti na nje. Srbli odgovarajuć, da ono danas neće pasti — ostanu na mjestu, nu u taj hip hrast se sruši, ubije Srblijina jednoga na mjestu, drugoga nakazi do smrti, a dvojicu ošine nemilo.

Bunjevci i Šokci! kad idete u drva pazite da vas nešine ovakav grozan slučaj. J onako nas je malo, pa ako se nečuvamo, bit će nas bez nužde i manje, a tim kvaruje naša obća stvar mnogo. Zemlju, na kojoj vi živite, napunili su mnogobrojni djedovi naši prije hiljade godinah. Sam Slavjan živio na njoj. A danas kud po našoj nemarnosti uvlači se medju nas tudjinac, tud smo još sami nehajni za naš skupocieni život. Mi treba da se množimo, a ne da propadamo; mi valja da sami nastojimo poboljšati, a ne pogoršati naše stanje, te ako ne natrag dobiti izgubljene, a ono možni zadržati bar sadašnje naše njive, polja i kućišta ostadša nam iza pokojnih naših.

Osim ovih žalostnih pojava dogodilo se onomad u selu Garčinu, župe šumbrežke, s jednim Čifutom čudnovat slučaj. On je pod kirijom u kući švabskoj. Prodaje duvan i smotke. Samac sa ženom i jednim djetetom stanuje u prednjoj sobi poveće sgrade. U nedilju 22. siečnja na večer ode Švabo sa ženom, koja mu svoju baštinu od 750 for. o poprsju prusluka ušila, u krčmu na zabavu. Za to ušitje iz njenih ustah dočuo Žid. Kad u ponediljak u jutro, dodje i Švabo i žena kući, svuku se, pa će u krevet da spavaju, a prusluk zakvače o čavalj do vratih. Židov se za njihova spanka polagačko prisunja, odpre vrata, sgrabi lajbek, — lagano ih pripre, odpara novce,

prusluk ovije o kamen i baci u jamu, 7 stotinarkih uvijenih pusti na okno vranja u prazno akovče, a 50 for. turi u svoj džep. — Kad se Švabo dugo, — al neima novacah. Kud, kam? pa na Čifuta. Švabin očuv, selski knez, bržbolje u Muvač i dovede pandura. Ovaj stegne Čifutove ruke i noge u klupko i, pusti ga ležećega na dvoru, pa rekne uokolim: dajmo mu živiti još tri sata! Siromak žida se prestraši i očituje po istini dje su novci. Pa hajd sutradan s pandurom u Mohač, a ondle, kako čujem, u Pečuh.

Dobra nauka, da netreba nikada kazivati ni pokazivati što imaš dje i — kod sebe. —

Bog usporio našu sreću!

Blaž.

KALAČA. NA ČISTU SRIEDU. SVETA I SLAVNA KORIZMA.

U Starom okviru ostaje, buduć je Isusovim Apoštolskim — i Svih otacah Svete Majke Crkve primerom posvećena. Nitko se dakle nebi usudio taj okvir razpravljat, i na novo sastavljat, tim manje, što mu je slika već i u starom zakonu poznata bila. Al štose tiče ikone koja se u taj okvir umeće — t. j. — Kako se imata sveta post veršiti? kršćjani u tih dnevih što da blaguju — i od čega da se uztežu? to je svakom dobu na volju stalo — naravno oblasti onda u crkvi vladajućoj pripadalo uredjivati. Njegova Preuzvišenost naš Premilostivi Nadbiskup po dopustu papalskom svakog kršćjanina bio svećenik ili svetovnjak ovlaštjiva: da može tečajem ove svete korizme osim sriede, Petka i Subote svih drugih dnevah jila mastit i meso blagovat sve do Cvitne Nedilje, ipak samo je dozvoljeno jedanput na dan sa svim se najisti van nedilje koja ni prije nije spadala u strogo postne dneve — al tko meso blaguje — tome nije dozvoljeno onda i ribom se nasladjivati. Odpust kako rekosmo ostavlja Svetu Korizmu u svojoj cilini, i to je samo razlika: da se sad nitko nevezže da je mora strogo izdržat, i tko u svojoj slabosti scini: da nebi mogo iztrajat postnim jilom priko sedam nedeljah pa jide meso, neima griha, al tko je održa košto su je Sveti održavali — pa se od mesa i masti uztegne ima prid Bogom vriednost buduć je svoje strasti tielesne zauzdo — da bude kripiki jji na obdilovanje svakojaki duhovni-i tielesni dobri činah milosrdnih — indi tko posti dobro čini jel staje u stope Isusove i slidi svete, a tko po odpustu samo tri dneva priko nedilje posti negriši.

NOVOSTI.

— **U Pešti 19. Velj.** održana je velika pučka skupština, iz koje prinaša se moljba na ministarstvo: da Austro-Ugarska u sklapljanju mira uz francesku posriduje.

— **Po viesti „Hona“** nov Hrvatski Ban, Preuzvišeni Barun Bedeković kani što brže Hrvatski Sabor sazvati.

— **Inglezi tako** su radi svoju vieru razprostranjati: da je ona družina koja miliune troši na štampanje Svetog Pisma ponudila našem pravosudja ministaru — sve u kaznioni nalazeće se robove takim oskrbiti.

— **„Pest. Lloyd“** pripovida: da je usmrtjenje Ruskog Cara Aleksandra u jednoj tajnoj družini odlučeno bilo: i da je ubojstvo samo tim pričeno: što je mladie komu je ovršenje naloženo bilo, dušogrižom moren nakanu osobeno redarstvu odkrio.

— **„Pešti Napló“** već se stara ko da sidne na sto-

licu predsjedničku magjarske Akademije, i tako mu se vidi: da će magjarska znanost najboljma osigurana postati: ako će prvo mjesto g. Lonyaia, a drugo g. Antun Csengerya zauzeti, vriedni muževi, samo nam se tako pričinja: ko da bi ipak njihova najveća vrlina u kalvinizmu se zadržavala.

— **U Florencskom Saboru** — 18 poslanikah podnelisu predlog, po kojim žele uzakoniti: da se red Isusovaca po Talianskoj ukine, pa njihove kuće crkve i imetci financii pridadu, Talianski sinovi u označenim mjestu pojedince se nastanu — s nagradom 500 lyra do daljne naredbe, a stranci za 14. danah iz Talianske otidju.

TRGOVINA I OBRTNOST.

* **Subotica 13. Velj.** U pogledu današnje trgovine sa ranom, mogu reći: da je dobrim natrag udarila i cinajoj obaljena.

Dovoza je bilo dosta, ali je prodaja bila zastegnuta (Schleppend) žito, zob i kukuruz znatno je u cini pao.

Pešta 18. Velj. Cina rane je u Nimačkoj, Englezkoj, Švajcarskoj, i Ugarskoj, malo klonula.

Vuna prodali su do 1000 m. Satmarske, Banatske, Debrecinske po cini prijašne nedilje; ugovor je sklopljen na vunu gr. Gyule i Aladara Andrassy 200 m. 95—100 fr. a na g. Vindiša vunu 300 m. 92—94 fr.

Svinji ubiližena cina jabanski svinja: 26—29 nov. bečke vrsti 27—30 n. lakši 26—27 n. **Ulje ripie** 33 fr. cidjeno 33½—34 fr. **Gorušicne** pogače 3 fr. 35 n. **Mast** bez suda za kasnije vrijeme 36½ fr. u sudu 38¼ fr. za svibanj 38½ fr. u sudu. **Jabanska** 35—36 fr. finia 37 fr. iz Srbije 35½ fr. **Slanina** varoška 33½—34½ fr. dimlj. 36—37 fr. **Šljive** bosanske u sudu 12¼—12½ fr. iz Srbije 11 fr. 1869. god. 7½—8 fr. 1868. god. 5—6 fr. **Cidjen med** 30—31 fr. vosak rosnovski 100—101½ fr. **Šišarice** iz Srbije prve vrsti 16—16¼ fr. Ugarske prve 18½—19 fr. druge 14—14½ fr. treće 10¼—12 fr. **Diteljina** Ugarska 42—45 fr. franc 53—55 fr. Talian 42¼—46 fr. amerikanska 45—46 fr. pekmeza nema. **Neučinjene** kože volov jesenje težke 42—43 fr. srid. 37—38 fr. ugars. kravie 30—31 fr. par. kravie bavorske 78—80 fr. pittlinge 85—88 fr. maža; telećie bez glave 122—134 fr. sglavom 110—115 fr. maža. **Učinjen gjon** 114—118 fr. maža crne rapave kože, 155—165 fr. m. crne kravie 165—170 fr. teleć. rap 210—240 fr. — crne 155—260 fr.

Börsä Srebro 100—121 fr. 30 n. **Dukat** 5 fr. 82 n. aust. vired. ugarske razteretnice 79 fr. 50 n. **Beške** banke disnica 720 fr.

CINA RANE.

Pešta, 18. Velače. Žito. Banatsko. 83 fnt. 5 fr. 50—60 n. 87 fnt. 6 f. 10—20 n. tisansko, 83 fnt. 5 f. 55—65 nov. 87 fnt. 6 fr. 15—25 nov. stolnobiogr. 83 fnt. 5 fr. 55—65 nov. 87 fnt. 6 f. 15—25 nov. biogr. 83 fnt. 5 f. 50—60 nov. 84 fnt. 5 f. 65—75 nov. 85 fnt. 5 fr. 80—90 nov. 86 fnt. 5 fr. 95 n.—6 fr. 5 n. Raž 78—79—80 fnt. 3 fr. 45—50 n. a car. maž. 3 fr. 80—85 n. Ječam 68—70 fnt. 2 fr. 35—75 n. c. m. 2 fr. 90—3 fr. 40 n. Zob 45—46 fnt. 2 fr. 25—35 n. c. m. 4 fr. 5—10 n. Kukuruz 89 fnt. c. m. 2 fr. 60—80 nov. Proja mirov. 2 fr. 60—70 n.

Baja, 18. Velače. Žito 83 fnt. 5 f. 60 n. srid. 80 fnt. 5 f. 50 n. Napolica 78 fnt. 4 f. — n. srid. 76 fnt. 3 f. 90 n. Raž 76 fnt 3 f. 33 n. 75 fnt. vrd. 3 f. 23 n. ječam 66 fnt. 2 f. 20 63 fnt. 2 fr. 10 n. Zob 44 fnt. vrd. 2 f. — n. 42 fnt. 1 f. 90 n. Kukuruz 90 fnt. 2 fr. 60 n.

NOVIE VIESTI.

Vele da će gg. Thiers, Favre, i Šodordiu — skupštini ovlastit na osnovanje mira.

Belfort tvrdjava koja — se i posli primirja branila morala je također pridat se, posadna vojska, iznela je svoje oruže, i prtljagu.

Franceska Gazetta — veli da ova skupština nije ovlastjena pitanje državne uprave riešiti, buduć je samo pozvana glede rata svoju volju izraziti.

Bordovska skupština pridala je overšnu oblast Thiersu — koji će svoje ministare izabrat. Engleski, Talianski i Austrijski poslanici — izjavilisu te vlasti priznanje — od strane dotični vladavinah.

17. Velj. Bordovska skupština prima pridlog — poslanika Kellera, kojim se izjavlja: da ni franceska ni Europa neima vlast Alsatiu i Lotharingiu nimcem ustupit, buduć se ove neće da od franceske odcipe, puci nisu stoka, koja se daje i prodaje — izjava uručiva se povierenicim.

Niki scine: da je Švedska s prusom u savez stupila, po švedski većih gradovi velikim glasom viču: doli s Carom Aleksandrom, živila švedska i nezavisna Poljska, uzrujanost, i na Finland se iztegla — već i taj glas se raztira: da će Aleksander na korist Carevića s pristolja saći.

Vele da su se Autrijski Poljaci s ustavovirni oprijateljili.

Thiers miru je naklonjen i nadase: da će se taj na temelju pošteni uvietah sklopiti moći.

U Beču pogibel izliva Dunavskog još nije pristala — voda najoštrije nasiljiva podgrad Brigittenau.

U Pešti stoje na oprezu — bojazan je dok led s Dunava se ne očisti.

Franceska je u ruke Thiersa postavljena — tri dynastie vrbuju ljude da se na njevi rameni uzpru na francesko pristolje, al nada se nasimjava Orleanscem. No oni neće oranjenom tielu ulja oživotvorenja prineti. Ime njihovo ni slava ni sloboda neobkoljava. Kažu da je umni starac Thiers postao umjerenim republikanacem, al ko ga poznaje taj mu nevieruje.

Inglezi se kucaju u prsa — što su skrsteni ruku gledali — gdje francesku do zemlje ponižuju.

Austro-Ugarska nezna da se odljuči teškoje sad pogodit odkud treba silniu oluju čekati — mutno je i prusko i rusko nebo — pa ova dva dvora po rodstvu i politiku su skopčali — premako narodi — negledaju prijatno jedan na drugog.

Visina vode Dunavske.

Pešta, 18. Veljač 11' 10" raste.
Požun, 17. Velj. 12' 11'
Kalača. Vrieme krasno.

Poruke uredništva.

Novi sad: Mladjauoj Vili — vele rada stupamo u rodstvo — nekaje dioba bratinska. — Bač: Milom bratu skoro će mo gospodu učitelje pogostiti. — Illok: O. V. izpravljeno je. — Eger: a gh: Hvala na opomeni — poslano je.

BUNJEVAČKA I ŠOKAČKA VILA.

S L O V O.

Hajdte bratjo! svi na noge
Iz drimeža svi skočimo,
Naše kolo započmimo
Zaigrati svezom sloge.

Prosvjeta nam slovo budi,
Koja nek nas k' cilju vodi;
Najpre jezik, počem rodi
Plod prosvjete svim u grudi'.

Znajmo da su otcī naši
Jedino još ostavili
Jezik, pred kim svak' se plaši
Tudjina u svoj svojoj sili.

Jer je jezik, koj ko duga,
Okrug svieta toga grli;
Od severa sve do juga,
Družec k' Slavi narod vrli.

Jer je jezik, slavan toli
Da se Balkan njim ne stidi,
Da se Ural njim oholi,
Kinski mu se klone zidi.“

Nestidmo se indi njega,
Kog od majke naučismo :
Već ljubimo verhu svega
Očevinu, koj dobismo.

Neka puknu svi od jada,
Bili oni komu drago;
Što je nami do tog sada,
Kad nam j' branit rodsko blago. —

Pokažimo mili rode,
Mila bratjo, dični sinci!
Kad je vrēme, k' tomu sgođe,
Da živimo mi Bunjevci.

Bunjevac.

N E V E R A.

Ah! kolik je ov svēt velji
I punan dragosti
A ja bez radosti!
Vas svēt malo mojoj želji...

Ko gerlica bez svog para
Kad u tugi guče
Na jednom zamuče;
Nemilla me žalost hara.

Duge su mi bez sna noći,
Dugi su i dani;
Serce sve u rani...
Lik neima za njeg moći!.

Časi moji kad preblagi
Časi moji mili
Kud ste izčeznili,
Eda neljubi me dragi?..

Nebo germi, blēskom siva
Pun je gromna jada;
Puče glas brez nada:
„Neljubim te više dēva!“

Oh nevēro! da od Boga
Tvoje kletstvo nadješ

I u grob već sadješ
Ubojice! serca moga.

Sini sunce kroz oblake
Milu mojem prid prag,
Podaj pozdrav moj drag:
„Sprovodio srično danke!“.

I ko stane ronit suze
Za nemilost svoju,
A ljubotu moju,
Što pokida ljubne uze...

Nek neroni nek neroni
Bog je sudnik pravi
Darnik i ljubavi,
Ču će zvonce kad zazvoni!..

Ja ću studeuom u grobu
Već snit včniji sanak
I sobom u stanak
Svu ću odnet i tegobu.

Al na grobu verba tužna
Izrasti će meni
U znak da zeleni
Oku tvom „nevēro“ ružna!!!

Jukich.

G. JUKIĆU.

Na krilih uma popni se
Do nebeskih dvorana;
I do kraja ljubavi,
Vire i ufanja.

Traži moli stvoritelja
Kod pristolja njegovga,
Kad opaziš čudnovati
Red njegovih stvorova.

Motri tajne ti života,
Motri ljude prēmloge,
Uči poznat svoju bratju
I njihove nezgode! —

Motri redom sva stoletja,
Vreme staro i novo;
I počituj samo svagđe
Sto je lepo i dobro.

Na srcu ti neka vazda
Napredak i sreća leži,
Tvojih bratja i tvog roda
Za tim jednim samo teži.

Pjesmom budi svekolike,
Koji bude rod nam mili
Iz sna veledubokoga,
U kom biše svi zaspali.

Al i one, koji su se
Odmelnuli svoga roda,

I jezika milozvučnog,
Kog jim slava majka poda!

Uči, budi te i kori,
Pred oči jim mahne stavi;
Iznevjerli kako su se
Majci dičnoj, majci slavi!

Kad ti grudih lepša nada
Il veselje nadima,
Kad ti dušu briga-žalost
Crn koprenom zakriva;

Uzmi gusle i gudalce
Te u pjesmi sve izkaži :
Svoju tugu, žalost-brigu
I na srcu sve sto t' leži.

Pjevaj! gudi kano ptica.
Gorom dolom koja leti;
Te jedino srca nagon
Kudgod hodi svagđe sledi.

F. Peštalić vaškutčanin.

BUDIMO ZADOVOLJNI S ONIM STALIŠOM U KOJIM SE NALAZIMO.

Veoma se dobro sićam, premda je zdravo davno bilo, da mi je otac pripovidaao dok sam još mali dečko bio, kako je njegov otac, dotično moj did, bivši seljak rodod iz daljoka, duge zimne večeri probavljao na selu. Bila vrana, crn labud, ridke su stvari! tako ridka stvar biaeše prie 60 godinah šokac u daljoku, koj je štiti i pisati znao. Moj did biaeše iznimka, on je znao dobro štiti, i ništa malo i pisati! Kano takvog: prem da ni je naj stariji bio u kući, kućaniga odabraše za kuće ravnatelja iliti za starešinu. On je daklem upravljao i ravnao gospodarstvom, Svaku večer, dok je sveršila družinčad-vanjske svoje poslove, mahom bi cilu obitelj oko trpeze iliti kako daljoćani vele: oko stolice skupio; pak onda uzam u ruke sveto pismo, koje poglavje pročitao.

Cila obitelj, osobito pak mila moja baka, pomnjivo je pazila na svaku rič svetoga pisma; vretenom bi pako toli silno ofrkivala, da je dida zdravo paziti morao, da se kakogod u štivu nezabuni. Do bake je sedio moj otac, ljubimac cile obitelji, svršiv prvu latinsku u poderanom mohaču, al s dobrim uspihom, sačuvaj bože da je dva-put bio propao, terao bi ga dida na zanat, il pako, da bude ono što mu je otac; t. j. poljodilac. Djaci već u prvoj skoli počimlju se vižbati u slikanju, moj otac i u toj struci namisto da je slušao si otca kako čita, uzeo bi si u ruke papir, pak bi s olovkom soldata slikao, što mu i pojde za rukom, sablja bo soldata biaeše mnogo veća nego isti soldat.

Svršiv dida štivo, uze lulu u ruke, koju napuni kržakom, onda bo još nebiaše blage trafike, ter se poče kućanima od koj čega se razgovarati.

Ja o reče jednoć iz među ostali moja baka, mili bože, alaj smo težka vrmena doživili, gđi su nam one dobre godine kad smo akov vina za forintu šajna dobili, a ni mirov žita nije bio skuplji.

A gle sad, sad je sa svim drugačije, niti se što da dobro prodati, niti pako kupiti.

Na to moj dida baki na ovaj način odvrati: imaš pravo mila, Ružo, sad nije kano što je dosad bilo, no uviren sam da će vrmenom bolje biti. Sveto pismo koje je neprivarivo veli: „što je bilo biti će opet, Bog donosi prošasta na novo.“

Je je ti imaš pravo čoviče, al ja mislim kad se ova opetovala budu nas nećedu više zubi boliti u ovoj dolini od suzah!

Mila Ružo ti se tužiš na sadašnja vrmena, pak veliš: da je prie ugodnie bilo živiti no sada! Što zar ti misliš da su onda u ona vrmenah od kojih ti govoriš ljudi mnogo zadovoljnii bili nego sad?! O ne! Ljudi su toli razni čudi, da im ni sam dragi i milostivi Bog nemože ugoditi. Zar ti koja među našom šokadiom pribivaš i stanuješ nisi i sama često put opazila da su ljudi uvik i u svaćemu ne zadovoljni: da u zimno doba vele: jao! ala je to strašna zima! kamo sreće da već jedanput dojde lito! Ali evo, dan po dan dojde ti i gjurgjev dan, a i—za njega i lito; daj mi se sada slušati jadikovanja, hu! ala je te vrućina, čovik nemože oda radi, ubit će ga strašna vrućina, i. t. d. Poleg mojega mnenja ženo ja mislim najbolje se je osloniti na dobrostivoga Otca nebeskoga! On je naš najmilostivii otac, on koj se brine za ptice nebeske, on koji odiva liljana poljskoga, on će se i za nas starati.

Da se o nestalnosti čudi čovičanske osvidočite hoću vam čeljadi moja jednu pričicu predstaviti.

Biaeše nikoć jedan kralj, koj se je o tom osvidočiti htio, jesul da svi njegovi podanici u kraljevini se nalazeći, svaki sa svojim stanjem i stališem zadovoljni?!

Kralj prie spomenuti da ga nepoznanadu preinači si haljinu kraljevsku u sa svim prostu; put pod noge, pak hajd vižbati ljude. Ide kralj, klatis se amo tam po kraljevini, kad al najedanput sustavi jednoga čovika, koj mu se veoma žalostan vidjaše, ter mu reče: hej braine! Šta ti je? veoma mi se turoban i snužden vidiš, ama valja da ti nisu ladje potonule, a činimi se da nisi ni mlogo novaca izgubio, jer teško da si i kadgod mlogo imao? imaš pravo braca, nisam mogao mlogo novaca izgubiti jer sam veoma siromašan, stanujem u jednoj

osamljenoj poderanoj kućanici, da ti upravo kažem, ja sam veoma nezadovoljan, sve da samo imam onoga dosta što ti velis da ni sam mlogo izgubio, to jest blago i bogatstvo! onda bi ja zadovoljan bio, a ovako?! mrzak mi je život, voljio bi da me nije na svitu.

Zacne se kralj, ter pomisli u sebi: početak ne valja! hajdemo dalje. Drugi kojim se sastade, biaše blidoga i usopljenoga lica čovik, očimu sa svim ulegnute, vlasi potercane! Ovaj mi se čovik nedopada pomisli u sebi kralj, ovog ako i upitao budem jeli zadovoljan; u napri-dak vidim, da čemi odgovoriti da nije; e tko zna? hajde da ga upitam! Pomoz Bog priatelju! odak le ti? kako mi se vidi, si bantivan bio, sasvim si blid, i isplačen u licu. Hej brate dragi, da ti nelazem, vidiš mi se iskren čovik biti kazat ću ti istinu ni meje niko diro, al sam veoma nezadovoljan; al kako i nebi bio, mlogo moram raditi, a pokraj toga mi je hrana suvi i crni kruh; ja si neželim od Boga mlogo, samo da mi se je sa izabranima jegjeci hraniti ja bi sa svim zadovoljom bio.

Sastavši se 3-im i ovoga upita kako mu je? Ovaj ni pet ni šest, već odgovara: ni u kola ni u sone; čitav dan kopati, u znoju lica si zemlju obradivati, to je Bogu plakali! ja mislim da nemoram raditi, onda bi znao zadovoljan biti, ali ovako? ovako, moram smalaksati!

Poljodilci su nezadovoljni, hajdemo misljaše u sebi kralj u zanaldjnicu može bit je ovdi zadovoljniji sviet kad al slučajno dospie jednomu kovaču; kovač svom silom na obadve ruke čestito zamaliva s čekićem, dola priane reče kralj kovaču stani! nećeti škoditi ako se malo porazgovoramo, bar ćeš za koji čas opočinuti! Brate reče kralj kovaču: ja da moram cio dan tako teško i mnogo raditi, kano ti, ja nebi znao zadovoljan biti: e pa šta zar ti mislis brate da je to lagan posao? ti mislis, da je to meni drago, ter da sam zadovoljan? ja koj sam svršio 3 latinski skolah, sad moram musav pokraj vignja čitav dan stajati, a da sam se dalje učio, sad nebi morav s čekićem no s perom baratati. Čuvši ove riči izmače iz kovačnice, kad stupi na sokak, evo ovdi slučajno stoji i to peti čovik; i ovoga kanoti ostale upita kralj, jeda li je zadovoljan?

Ovaj na pitanje jeli zadovoljan; kano da ga je tko šinuo ubazrese na pitaoca, pak mu bez svakog otezanja veli. Ej mili moj priane sve bi dobro bilo samo da mi se je oženiti! brez žene je čovik na ovome svitu upravo kanoti peti točak u koli. Ima u našem komšiluku jedna krasna divojčica, da mi ju je dobiti, onda bi živio kanoti bubreg u loju. Čujem naš kralj je zadovoljan, a ja velim: da mi se je kakogod do moje Katice doćepati, nebi se snjim htio prominiti. Daklem nije ni ovaj sa svim zadovoljan. Još jednog i to čog al ujedno i posljednjeg upita kralj kako mu je i jeli zadovoljan? Ovaj je baš iz obćinske kuće izišao u ovaj par; ter na ovaj način govori: Zadovoljan? A tko bi mogao sad biti zadovoljan, porcia je velika, godine teške, pa misliš zar da ako je čovik siromašan kanoti evo baš i ja, da će du mu oprostiti porciu?! jest! dok se svršši čtvrt godine, a ti nisi sve namirio, s čim si dužan, etoti executie!! (Slidi). Pašić.

GAZDALUK.

T R G O V I N A.

* **Subotica 13. Veljače.** „Mira, vira“ veli naša poslovica, koja ričnica bez sumje dolazi od onoga „pravo radi pa se ne inati“. A dali to kod nas u stvari — danas tako biva? Mogu nam ljudi većinom protivno kazati. A zašto? za to, što je mira kod nas i u domovini našoj izmišana — zbrkana — pa svit naš nije izvešban

kako valja sa kojom mirom postupati, pa kako ljudi ima svake čudi, to bivaju svake napasti i grdnje, kada do mirenja rane dodje, — A to sve biva iz sebičnosti i ne znanja!

Da svaki zna i poznaje pravu miru, to bi mlogo manje ne prilika bilo sa te strane, no štosmo prinudjeni svakim danom slušati i gledati kako se sad jednom, sad opet drugom u tome pogledu ne pravo čini.

Ovde nam nije namera jednom ili drugom stranu držati, kupcu ili prodavcu; nama su svi jednaki — misimo radi svima pravo poslužiti. Naša je dužnost, zlo od-klanjati ma ovo sa koje strane dolazilo, a postepeno na bolje i ciljishodnije navoditi, u koliko nam to sritno za rukom poći može.

Jednavrnostako je di potribna, to je u trgovini po najnužnija tu dolazu po najprija i najviše ljudi sa svijuh krajeva svita u dodir i tešnju svezu, ljudi, koji govore raznim jezicima, razni misli, razni osićaja a i po izobraženju — nauci — različni; za take ljude onda triba jednovrstnost i jednostručnost, da se u medjusobnom odnošaju — dodiru — bolje i lakše razumu, jer to olakšava i čini življom radnju gdi se mlogo vrimena uštedi, što je upravo duša trgovini. To uvidjajući svi izobraženi narodi, mlogo države počele su misliti i u dogovor se upuštati: kako bi jednavrnost novca i jednavrnost mire u obrtu svitske trgovine zaveli. Većinom u novcu priznala se tako zvana „Franka“¹⁾ a u miri tako zvani „Meter system“ za najvaljanije i najpraktičnije sridstvo prometa trgovine. — Ovo posljednje primila je do sad Francuska, Belgija, Hollandija, Italija, Španjulska i Engleska a skorim se nadati da će i naša Austro Ugarska država ovu miru za zvanično važeću primiti, što bi tim više i većma nužno bilo, da se jednom ove do sad postojavše raznolične mire ukinu pored kojih je ne samo vrlo oteščana trgovina, već se time i mloga zloupotribljanja čine — a što je najglavnije, da će se ovim načinom odućiti naš Banačnin u kibli, Bačvanin u peštanskim a Baranjac u požunskim mirovu računati — pored toga opet zob se vrhom a žito razom meri „kako je di običaj.“ Kako ovo u trgovini zabunu, koliko vrimena gubitka i koliko štetu prinosi? — To ne tribami dokazivati, kad i onako svi znamo i vidimo. Dok po jednavrnosti „Metera“ sve je to izjednačeno.

Na pomenuti nam valja i to, da je po Systemi — načinu zakona — Metera — račun najtačniji, niti se ma skojom drugom mirom da je šta tako precisko — sigurno — izmiriti kao na način mire Metera. Ovaj se t. j. Meter System dili na deset jedinica i po njemu nazivaju se još Dekameter, Hektometer, Kilometer, Myriameter, dalje Decimeter, Centimeter, Milimeter, ima još Unca, Gramm i Gran koji se pri vrlo maloj miri upotribljaju. Navadjeti nam ovde sad nije koliko svaka ova gor imenovana mira u pored našoj danas postojavšoj miri broji. Nama je samo do toga stalo dokazati — da naše sadašnje mire po vikama — ni po svojoj formi ni po stvari ne odgovaraju onoj potribi kako to današnje napridno vrimo i izobraženi svit zahtiva — a ovaj bome neće „mačku u džaku“ da kupuje i prodaje — a to je kod nas gotovo tako bivalo.

Uzmimo koliko je njih ranu kvasilo i time pravu miru po viki omanulo, koliko je majstorijom pod razom od mire u viki zakinuto ili ne pravedno više natureno. — Da ne govorimo o fališnim vikama — mericama —

¹⁾ Franka je od prilike koliko naša prijašna vorinta šajna.

koje se na očigled našeg redarstvenog — policajnog — zvanja u veliko upotribljavaju, jer bi do vrlo žalosni stvari došli, po kojima bi jasno uvidili, kako naše narodno gazdinstvo propada i time naš kredit.

Za to u prilog — interes — naše trgovine i boljega napridka priporučujemo svakom bratu Bunjevcu, da se u buduće ne daju po vikama obmanuti, nego po primeru ostalog izobrazenog svita, neka svoju ranu prodaju po cinovniku ostalih svitskih tržišta, na način sad uobičajene djumručke maže koja ima 50 Grama — ili 30 loti u vunti. A kad mi dajemo naš požunac (dvi mirice) rane u $89\frac{1}{3}$ i 90 vunti, bečkih — stari vunti kao „što to naši trgovci uzimaju“ onda u prvom slučaju sa $1\frac{11}{20}$ ili malo bolje od $1\frac{1}{2}$ lota, a u drugom slučaju 24 lota na maži više dajemo nego što bi trebalo, pa to u velikoj kolikoci — quantumu — znatnu razliku čini, kojim prodavac sebe oštećuje. Pošto stara maža „tako zvana bečka mira“ broji 112 vunti djumručki. (Zoll. vám fnt.)

Iz pred navedenog uzroka — nužno je da stare mire naše ostavimo i novima se isključljivo služimo, jer dok je god stari mira među nami, dotle će se mlogi brat naš privariti, a kad te ostavimo i ovim sadašnjim novim budemo služili, onda će svaki gazda prioniti da se sa novom tako zvanom Decimalnom (po desetinama uredjenoj) mirom upozna, a kad ovu upozna, onda neće moći nikako biti privaren i onda se sa pravom može reći: „Mira, vira.“

Naravno da je i u tim okolnostima nužno, da brojeve naše poznajemo — a redarstvo — kapetanija — budnim okom da prati pojedine vage, jer di nema reda, di nema pažnje tu i najbolji umišljaj nema vajde — cilji — pošto ljudi, kao ljudi, imaju svoje mane, pa kad njih niko na dužnosti i red ljudski ne opominje — to onda često biva da i čuda čine. Za to i jeste čovičanska dužnost, da jedan na drugoga pazimo i ako bi koji malo sa pravog puta sišao, to triba da ga opomenemo i na bolji pravog put izvedemo. Tako možemo samo biti blaženi i blagosoveni a pravda svakoga na onome boljem svitu očekiva.

POLJODILSTVO.

Htili nehtili prolitje već kuca na vrati — ta slavna i Sveta korizma običajno ga u svojem naručju nosi, koja da je već prid pragom ako nebi iz kalendara vidili to bi se osvidočili — iz one silne navale, kojom se u svakom čosku sakupljaju, da i poslednji čas odigraju. No i ta velika buka će zanimiti — ljude će malo opepelati, pa će počet razmišljati, da se neće uvek tako veselo prolaziti, nitiće tako blagodarno čovika pečenkom i vinom ponudjavati, već da će i svaki svoje iziskavati — pa će se gazda mnogo puta po glavi počesati, dok sve ono pripravi — što od njeg crkva, otačbina, občina i obitel iste — dakle trieba se misliti: šta valja prije dok kora ne pukne pripravit, da kako se plug u zemlju mogo bude pustiti — gazda bude spreman. Razborit gazda sad već boljom pićom ugadja svojem volu i konju, da mu snaga u plugu i brani ne uzmanjka, prigleda svoja kola plug branu da vidi dali je sve čitavo i opravno, da ga šta u poslu ne smete, jel koji gazda neima dobrog alata, to ga je zanat krvava krpljačina, revan gazda voli koju icu vina manje popit — nego da mu sve orudje nebude košto se tiče uredjeno. Za tim prigleda sve prolitnje sime, da vidi dali će mu biti dostatno — da ne trči onda i traži kad je vrijeme od sijanja, takodjer strogo razgleda: jel to očistjeno buduć djubre neće da u simenu na zemlju

nosi — premda zna: da tko djubre sije taj korov ženje — i ako nadje da je u njem ma šta nepogodno, nemi-ruje dok se od svake trave i čička ne očisti, pa tako čeka da se otvori vrime — i buduć je vlaga svakom simenju potriebna — zato nastoji sve u zemlju postaviti, dok sunce mokrinu nije izvuklo, premda nikoji kažu: da prije nego štoje zemlja vrućinu dobila, ništa ne koristi sime u nju postaviti, buduć klija se bez vrućine nemože izviti, zato kakono švabo drži: bolje je ako zato vrijeme na tavanu ostane, barom ga crvi i mravi ko u zemlji neće koreniti, a ječam najskole ako ga mrzlo u klji zatekne, kora zemlje neprobija već se iz pod zemlje povlači — pak narav puzeća raztila dobie.

Ipak akoje sbog vlage i koristno prolietjem ranie sijati, to valja dobro paziti, da se mokra zemlja ne drlja, jel kora koja se tako po licu zemljišta sbije, priči ničenje simena — i rasteenje bilje priko cilog lieta. Kad smo prve naše prolietnje sitve dovršili, to brižljivi poljodilci promotre svoje jesenje sitve, da vide kakom su srićom izzimovale, što će osobito ove godine nužno biti, buduć će ova silna voda — koju i rieke i podzemni sdenci izlivaju, na mnogi miesti bilju ugušiti, a možda će se i taki ornica naći — gdje je bilje po studenu izangjalo, da zemljište prazno neizostane, gazdaće razmišljat, šta će mu okolnosti savetovati, čime da naknadi ono štoje izgubljeno, a to takodjer donle trieba u red doneti: dok zemlja zimnu svoju, vlagu nije izgubila, u kom poslu koristnu uslugu čini brana zubata, kakvu bi valjalo da svaki gazda posiduje, i zato ako nebi mogo gvozdenu, a on barem drvenu da sebi napravi. A ko pak jesenje sitve nisu falične neka Bogu zahvali, i ako bi našao — da ji je miš izvrtio, ili mrzlo rastilo gori uzvuklo, i kora se od zemlje odepila — to valja, ili trnovu branu ili roljku priko sitve privući, da se kora zemlji priljubi — i koren učersti — trnovu branu nikoji zato potriebuju, da situ izčešljaju kojim načinom proizvedu: da koren koji se po vuče čerstjese u zemlju upuštja.

Način namirenja konjah. Izkušani u poljodilstvu nimci su iznašli: da je po konje koristno ako se prije napoje i posli zobe — što više da je po nji škodljivo ako se prije zobe — pak onda poje. Takodjer svituju svakog poljodilca: da kad konje iz pluga ili kola izpregne, na prazna jasla sveže i barem frtalj sahata — jisti ništa jim ne pruži, kasnie malko sina u žagre baci i posli pol ili jednog sahata napoji, pak onda nazobi. Ovim načinom se priči prizobanje po konje tako vrlo škodljivo.

Liek prizebe. Mnogi na nogama ili rukama dobiu otok — koji se drugdaš i ožlizdi od nazebe — göttin-gajski professor Berthold — veli: da je to mu liek u šišarici našao — ovase utuče i 3 lotha u pol funte kišnice se kuva za frtalj sahata — u criptom lončiću. Zatim se ova čorba na krpi procidi — i s otom se otok ili rana svaki dan 2 — 3 put okupa ili nakvasi, pa sa starom krpom otare, buduć da od čorbe požuti, svrbež žar otok i okornost 2 — 3 dana prodje.

POPRAVA.

U 6-om broju B. i Š. Novinah na 48 om listu, pod naslovom „Vinograd“ buduć se uvukla štamparska fal-linga zaključak ovakose izpravlja.

U vlažnima godinama pako slobodno možemo na nizkom crnom čokotu (slideće je izostavljeno) dve loze na jedan a treću na dva pupa, na belom čokotu pako dve loze na dva a treću na tri četiri pupa ostaviti.

J. M.